

Il-qwiel mill-primarja għas-sekondarja

Il-qwiel

Din il-lista tiġbor uħud mill-aktar qwiel popolari Maltin u li għadhom jingħadu llum. Il-qwiel li jistgħu joħorġu fl-eżamijiet tal-iskejjel tal-Istat ikunu meħudin minn din il-lista biss. Għal skop ta' eżami l-istudenti tar-Raba' Sena jkunu mistennija li jkunu jafu daww li hemm fil-lista tar-Raba' Sena biss, waqt li l-istudenti tal-Ħames Sena jkunu mistennija li jkunu jafu l-qwiel tal-Ħames Sena biss, u l-bqija. Madankollu nheggu lill-għalliema biex iħajru lill-istudenti biex fil-kitba u fit-taħdit tagħhom jużaw il-qwiel tal-lista kif ukoll oħrajn li jkunu jafu.

Ħafna minn dawn il-qwiel l-istudenti jkunu jafuhom diġà, jiddependi mill-espożizzjoni ta' lingwa li jingħataw mid-dar u mill-ambjent fejn jgħixu. Nifhmu li wħud minn dawn il-qwiel jista' jkollhom varjanti wkoll. Għaldaqstant nheggu lill-għalliema biex ma jikkoreġux varjanti differenti. Din il-lista għażilnieha għax naħsbu li l-qwiel li hemm fiha ftit jista' jkun hemm varjazzjonijiet. Daww li nafu bihom, niżżilniehom taħt.

Nemmnu li l-qwiel ikunu pprezentati b'diversi modi u li għandhom ikunu enfasizzati waqt it-taħdit. Huwa mistenni li l-qwiel ikunu pprezentati dejjem f'kuntesti, u t-tifsira tagħhom toħroġ minnhom.

Filwaqt li l-qwiel għall-eżamijiet joħorġu minn din il-lista, nissuġġerixxu li fil-klassi l-għalliema ma jillimtawx ruħhom għal din biss. Il-qwiel huma espressjonijiet ħajjin u jsebbħu l-lingwa tagħna. Għaldaqstant l-għalliema għandhom jinkoraġġixxu lill-istudenti ta' kull età jużaw il-qwiel fit-taħdit u fil-kitbiet tagħhom b'mod xieraq u skont il-kuntest.

L-idjomi

Filwaqt li qed nagħtu lista qasira ta' qwiel għal kull sena, m'aħniex qed nagħmlu l-istess għall-idjomi. L-għalliema għandhom jagħmlu lill-istudenti tagħhom konxji mill-idjomi li jintużaw waqt li jkunu qed jithaddtu jew jiktbu. Fl-eżamijiet mhux se jkun hemm mistoqsijiet biex ikomplu l-idjomi, imma jista' jiġu mistoqsija biex jagħtu tifsiriet ta' idjomi li jkunu f'kuntest. Barra minn hekk l-istudenti huma mistennija jużaw idjomi kif jixraq fil-kitbiet u fit-taħdit tagħhom bil-ħsieb li jagħnu l-espressjoni tagħhom.

David Agius Muscat, George Mifsud u David Muscat
L-Uffiċjali Edukattivi tal-Malti
Id-Dipartiment tat-Tmexxija tal-Kurrikulu

Iċ-Ċentru tal-Kurrikulu
Il-Furjana
2014

■ ■ ■ Il-qwiel għall-istudenti tal-primarja

Ir- Raba' Sena	
1.	Min jorqod ma jaqbadx ħut.
2.	Min jiftaħar jaqa' l-baħar.
3.	Bil-qatra l-qatra timtela l-garra.
4.	Il-baħar żaqqu ratba u rasu iebsa.
5.	Kelb rieqed la tqajmux.
6.	Il-garra ġejja u sejra fl-aħħar tinkiser.
7.	Kliem ix-xiħ żomm fih.
8.	Min jimxi bil-mod jasal kmieni.
9.	Min jilgħab man-nar jinħaraq.
10.	Min ifittex isib.
Il-Flames Sena	
11.	Għan-niżla kull qaddis jgħin.
12.	Il-ħmar il-magħkus idur għalih id-dubbien.
13.	Wara d-daħq ¹ jigi l-biki.
14.	L-ewwel ma tiekol l-għajn.
15.	Il-mistoqsija oħt il-għerf.
16.	Il-giddieb għomru qasir.
17.	Mhux kulma jleqq hu deheb.
18.	Iż-żejt jitla' f'wiċċ l-ilma.
19.	Bil-flus tagħmel triq fil-baħar.
20.	Kull qalb trid oħra.
Is-Sitt Sena	
21.	Min jistenna jithenna.
22.	Il-ftira sħuna tajba.
23.	Erfa' u sorr għal meta tiġi bżonn.
24.	Ħu l-fama u mur orqod.
25.	Qis mitt darba u aqta' darba.
26.	Min jitwieled tond ma jmutx kwadru.
27.	Ma' min rajtek xebbahtek.
28.	L-għajta nofs il-bejgħ.
29.	L-irħis għali.
30.	Mit-taġen għal ġon-nar.

---

¹ Jew daħk.

■ ■ ■ Il-qwiel għall-istudenti tas-sekondarja

L-Ewwel Sena	
31.	Ħadd wara Ħadd tasal ta' kulĥadd.
32.	Il-flus imorru u jiġu.
33.	Mis-saba' jieħu l-id.
34.	Il-bniedem jipproponi u Alla jiddisponi.
35.	Il-ħuta ż-żgħira qatt ma kielet il-kbira.
36.	Skont iz-zokk, il-fergħa.
37.	Min jidħol bejn il-basla u qoxritha jibqa' b'riħitha.
38.	Bniedem avżat nofsu armat.
39.	Bin is-sengħa għandu nofsha.
40.	Il-kelb il-mismut kull ilma jaħsbu misħun.
41.	Iddardarx l-għajn li trid tixrob minnha.
42.	Isma' bilfors u emmen jekk trid.
43.	Min jobzoq fis-sema jiġi f'wicċu.
44.	It-tfal jikxfu l-għawar.
45.	L-ilbies jagħmlek nies.
It-Tieni Sena	
46.	Il-fsied iħassar l-ulied.
47.	Bogħod mill-għajn, bogħod mill-qalb.
48.	Il-ħuta minn rasha tinten.
49.	Dak li tiżra' taħsad.
50.	Iż-żejjed hu n-nieqes.
51.	Il-qattusa għaġġelija frieħ għomja tagħmel.
52.	Mal-magħmul m'hemmx kunsill.
53.	Kelb li jinbaħ ma jigdimx.
54.	Ix-xogħol salmura tal-ġisem.
55.	Ebda warda bla xewka.
56.	Skont id-daqqa niżfnu.
57.	Tgħoddx il-flieles qabel ifaqqsu.
58.	Għal kull għadma hawn mitt kelb.
59.	Il-kliem iqanqal u l-eżempju jkaxkar.
60.	L-ikbar trux min ma jridx jisma'.

It-Tielet Sena	
61.	Kappell ma jmejilx lill-iehor.
62.	Raqqa' l-pannu bil-qarahmar.
63.	Bil-kelma t-tajba toħroġ il-far mit-toqba.
64.	Fl-aħħar tal-mazzita ssib iż-żbiba.
65.	Il-ħanzir taqtagħlu denbu ħanzir jibqa'.
66.	Min mejjet fis-sakra u min mejjet għal qatra.
67.	Il-lupu jibdel sufu imma mhux għemilu.
68.	Il-qasba ma ċcaqcaqx għalxejn.
69.	L-ispizjar milli jkollu jtik.
70.	Bla flus la tgħannaq u lanqas tbus.
71.	Il-musmar il-ġdid jaqla' l-qadim.
72.	Tinfaxxax rasek qabel taqsamha.
73.	Għidli ma' min tagħmilha u ngħidlek x'int.
74.	Ĥabib kulħadd u Ĥabib Ĥadd.
75.	Fil-għaqda s-saħħa. ²
Ir-Raba' Sena	
76.	Il-barri jintrabat minn qrunu u r-raġel ³ minn kelmtu.
77.	Min jittarraf jiggarraf.
78.	Is-self telf.
79.	Mitt bniedem mitt fehma.
80.	Xemx u xita Alla jaf mita.
81.	Id-dnub ma jorqodx.
82.	Il-borma tal-ġar tfuħ aktar minn tad-dar. ⁴
83.	Ix-xitan l-ewwel jagħmik, imbagħad idoqq it-trumbetta bik.
84.	Aħjar għasfur f'idejk milli mija fl-ajru.
85.	Aħseb fil-ħażin biex it-tajjeb ma jonqosx.
86.	Aħjar Ĥabib fis-suq milli mitt skut fis-senduq.
87.	Fuq tlieta toqgħod il-borma.
88.	Ix-xitan m'għandux Ĥalib. ⁵
89.	Kull deni Ĥudu b'ġid.
90.	Malta qatt ma rroftat qamħ. ⁶

² Jew *Fil-kotra s-saħħa*.

³ Jew *il-bniedem*.

⁴ Jew *Bormot ġarek tfuħ aktar minn ta' darek*.

⁵ Jew *Ix-xitan m'għandux Ĥalib u jrid jagħmel il-ġbejniet*.

⁶ Jew *rrijjutat*.